

ARİF NİHAT ASYA'NIN ŞİİRLERİNDE ÇOCUK VE ANNE

Child And Mother In Arif Nihat Asya's Poems

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Halil SAĞLAM

Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD., Siirt, Türkiye, mhalil.saglam@gmail.com.tr

Muhammet ŞAR

Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi., Siirt, Türkiye, msar86@hotmail.com

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:

29.06.2021

Kabul/Accepted:

01.08.2021

Sayfa/ Page:

63-77

10.32579/mecmua.959084

Öz

“Bayrak Şairi” olarak şöhret kazanmış olan Arif Nihat Asya, daha çok milli-manevi duyguları yansıtan şiirleriyle tanınmaktadır. Bu durum şairin bireysel temalı şiirlerini gölgelemiştir. Arif Nihat Asya'yı farklı yönleriyle tanıyabilmek için onun şahsi ıstıraplarını terennüm ettiği şiirlerini de okuyup analiz etmek gerekir. Küçük yaşta öksüz kalan Arif Nihat Asya'nın kaleme aldığı çok sayıda çocuk ve anne temalı şiirleri bu tür şiirler arasında yer almaktadır.

Araştırmanın giriş bölümünde Arif Nihat Asya'nın çocukluk ve ilk gençlik yılları hakkında çalışmaya temel oluşturabilecek bilgiler üzerinde durulmuştur. Araştırmada elde edilen bulgular “Anneye Özlem Şiirleri”, “Çocuk Sevgisi ve Çocukluğa Özlem” ve “Şiirlerde İmgeleşen Çocuk” başlıkları altında değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmelerde şairin şiirlerinin yanında biyografisi ve nesirlerinden de yararlanılmıştır. Doküman inceleme yönteminin kullanıldığı çalışma nitel araştırma kapsamındadır.

Çalışma sonunda Arif Nihat Asya'nın şiirlerinde çocuk ve anne imgelerinin sıklıkla kullanıldığı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında Arif Nihat Asya'nın “Bayrak Şairi” kimliğinin yanında öksüzlük ıstırapı çeken duygusal yönü de ortaya çıkarılmıştır.

Asya'yı farklı yönleriyle tanıtan sınırlı sayıda akademik çalışma bulunmaktadır. Yapılan çalışmanın Arif Nihat Asya'yı zengin kişiliği ve farklı yönleriyle tanıma fırsatı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Arif Nihat Asya, Şiir, Çocuk, Anne.

Abstract

Arif Nihat Asya, who has gained fame as the "Flag Poet", is generally known for his poems reflecting national-spiritual feelings. This situation overshadowed the poet's individual-themed poems. To know Arif Nihat Asya from different aspects, it is necessary to read and analyze his poems in which he sings about his suffering. Numerous child and mother-themed poetry written by Arif Nihat Asya, who was parentless at a young age, are among such poems.

In the introduction part of the research, the information that can form the basis of the study about the childhood and early youth years of Arif Nihat Asya is emphasized. In the findings part, the data obtained were evaluated under the titles of "Longing for Mother", "Love for Child and Longing for Childhood", and "Child Imagined in Poems". From evaluations, besides the poems of the poet, his biography and prose were also used. The study, in which the document review method was used, is within to the extent of qualitative research.

At the end of the study, it has been determined that child and mother images are frequently used in the poems of Arif Nihat Asya. In the light of the findings, the emotional side of Arif Nihat Asya, who suffered from the orphanhood, was revealed as well as the identity of the "Flag Poet".

There are a limited number of academic studies that introduce different aspects of Asia. It is the idea that the study will provide the opportunity to get to know Arif Nihat Asya with his rich personality and distinct facets.

Keywords: Arif Nihat Asya, Poem, Child, Mother.

Atıf/Citation: SAĞLAM, M. H., ŞAR M. (2021). Arif Nihat Asya'nın Şiirlerinde Çocuk ve Anne. MECMUA - Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi ISSN: 2587-1811 Yıl: 6, Sayı: 12, Sayfa: 63-77.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Halil SAĞLAM

Yazar Katkı Oranı Beyanı/Author Contribution Rate: Araştırmacılar çalışmaya eşit oranda katkı yapmışlardır.

Çatışma Beyanı/Conflict Statement: Makalenin yazar/yazarları bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkileri bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan ederler.

Giriş

Türk edebiyatında şiirleriyle özdeşleşmiş sınırlı sayıda şair vardır. Fuzulî “Su Kasidesi”, Mehmet Akif Ersoy “İstiklâl Marşı”, Namık Kemâl “Hürriyet Kasidesi”, Faruk Nafiz Çamlıbel “Han Duvarları”, Arif Nihat Asya da “Bayrak” şiiri ile özdeşleşmiştir. Asya'nın söz konusu şairler arasında en önemli özelliği şiirlerinde geçmişi ve geleceği sorgulayan bir üslup kullanması, sosyal ve bireysel mesajları önemsemesidir. Kılıç ve Sezgin'in (2017: 88) ifadesiyle: “*şair bizleri geçmişten günümüze, dünü ve bugünüyle milli ve manevi değerlerimiz ışığında kendimizi sorgulayarak düşünmeye ve ilerlemeye, vatanımıza, milletimize ve değerlerimize sonsuza dek sahip çıkmaya davet etmiştir.*” O, şiirlerinin büyük bir kısmını millî bir ruh kazandırarak sunma yoluna gider.

Arif Nihat Asya'nın düşünce dünyasında Birinci Dünya Savaşı yıllarında söylenen destanların önemli bir etkisi olur. Asya, benim ilk beytim dediği mısralarını bu dönemdeki destancuların söylediklerinden etkilenerek kaleme aldığını dile getirir: “*İngilizin boşuna gitti her işi/ Türk'e mermi menzili oldu gemisi*” (Bâkiler, 2008: 117). Yaşadığı dönemdeki bu ve benzeri olaylar onun millî bir ruhla şiirler oluşturmasında etkilidir.

Arif Nihat Asya, henüz yedi günlükken babasını kaybeder. Yaklaşık üç yaşına geldiğinde annesi bir subayla evlenir. Bu evlilikten sonra bir yıl daha İstanbul'da kalan annesi, eşi ile beraber Filistin'e gitmek durumunda kalır. Böylece Arif Nihat'ın öksüz ve yetim hayatı başlar. “*Daha bebekken yetim, küçücük bir çocukken öksüz kalmak, onun ruhunda derin izler bırakmış; eserine çok önemli bir ilham kaynağı teşkil etmiştir*” (Yıldız, 1991: 32). Onun gerek şiirlerinde gerek nesirlerinde hayatının bu dönemlerine dair göndermeleri açıkça görülür. Bu dönem yaşantıları eserlerinin temel malzemelerinden biri olur.

Bayrak Şairi, annesinin Filistin'e gitmesinden sonra yakın akrabalarının yanında kalır. Aile sıcaklığından uzak bir yaşam sürer. Yakın dostu Refik Fikret Sağnak'ın aktardığına göre: “*Hırçın bir çocuktum; halama kızınca amcama, amcama kızınca halama giderdim*” (Asya, 2019c: 9) der. Bu ifadeler onun çocukluk döneminde yaşadığı duygusal çalkantıyı gösterir. Bu dönemin onda bıraktığı izler hafızasından hiçbir zaman silinmez ve sanatçı yönünü önemli derecede etkiler. Yetişkinliğinde sadece şiirlerinde değil yaptığı çeşitli mülakatlarda da çocukluğunun bu sıkıntılı dönemlerine değinir. Şair, o yıllar için: “*Ah o yılların bitmez tükenmez kahırları, acıları, yoksullukları hâlâ yüreğindedir*” (Bâkiler, 2008: 109) der. Şiirlerindeki hüznün temalarının sıklığı da temelde bu acılarından kaynaklanır.

Birinci Dünya Savaşı yıllarında Arif Nihat Asya henüz çocukluk çağlarındadır. Savaşın sıkıntılarını yaşamış ve acılarına bizzat tanık olmuştur. “*... Savaş yıllarının getirdiği sefaletten ötürü hastalıkların akraba evlerinden canlar alışı onun aile ve çevre hayatının hâkim manzarasıydı*” (Doğanay, 2019: 184). Bu dönemde Nuriye ablasını da kaybeder. Ablasının vefatıyla ilgili olarak yıllar sonra şu ifadeleri kullanır: “*Böylece, tutduğum dallardan biri daha koptu*” (Bâkiler, 2008: 113). Bu dönemde ailesinde yaşanan bu ve benzeri can kayıpları şairin çocukluk döneminde yaşadığı trajediyi ve duygu yoğunluğunu derinleştirir.

Asya, uzun yıllar öğretmenlik yapmasına ve siyasî faaliyetler içinde bulunmasına rağmen çocukluk yıllarında yaşadığı olaylara hatıralarında sıklıkla yer verir. Arif Nihat Asya'nın şiirlerinde sıklıkla geçen çocuk ve anne temalarının şairin çocukluk döneminde yaşadığı travmalarla ilişkili olduğu söylenebilir. Psikanalitik edebiyat kuramcısı Freud'a göre: “*...öğreneceğimiz bir diğer gerçek, ilk çocukluk yıllarındaki izlenim ve yaşantılarının bireyin gelişimini umulmadık ölçüde etkilediğidir. Düşsel yaşam sayesinde çocukluk, sonraki yıllar işe yaramaz duruma gelenleri de içlerinde olmak üzere, bütün özellik ve isteklerini kendisinde saklı tutarak erişkin insanda varlığını sürdürür adeta*” (Freud, 2018: 63). Freud'a göre sanatçının bilinç dışı gerçekleri sanatı üzerinde belirleyici rol üstlenir. Çocukluk dönemi travmalarının da insanın benliğinde etkisi olduğu açıktır. Arif Nihat Asya'nın

şiiirlerinde sıkça geçen çocuk ve çocukluk teması Freud'un zihinsel kuramı ile ilişkilidir.

Ülkenin çeşitli illerinde ve Kıbrıs'ta öğretmenlik görevinde bulunmuş, bir süre milletvekilliği yapmış olan şair; hayatı boyunca pek çok şehir ve ülkeyi de ziyaret eder. Hareketli bir hayata sahip olan Asya'nın eserlerinde çocukluk ve ilk gençlik yıllarındaki yaşantılarına sıklıkla yer verdiği görülür. "Kayıplar" adlı yazısında: "Dedem, beni oğlunun aziz yadigârı olarak elimden tutmasaydı belki ben de kaybolup gidecektim. Benim ilk şöhretim bir Rumeli köyünde onun torunu olarak başlar. Babamdan dedeme, dedemden, halama, halamdan amcama kaldım. Sonunda amcamdan halama dönmüş ve halamdan millete kalmıştım" (2019d: 113) der. Şair millete kalma yönünü çocukluk hatıralarıyla ilişkilendirilerek anlatır.

Şairin çocukluk yaşantıları ömrünün hiçbir zamanında hafızasından silinmez. Bu sebeptendir ki çocuğu, çocuğun duygu dünyasını ve çocuğun hayata bakışını sıklıkla şiirlerine konu edinir. Şair, çocukluk döneminde yaşadığı ruh halini 'Beyaz' adını verdiği kuzusuyla özdeşleşim ilişkisi kurarak anlatır: "Onu olatmaya götürdüğüm zaman biliyordum ki o da benim gibi annesiz ve babasızdır. Ben onu, annem-babam gibi seviyordum. O da bensiz duramıyordu" (Bâkiler, 2008: 123). Şair, çocukluğunda kendisine sevgi ve yakınlık gösteren her şeye bir anne, bir baba gibi yakınlık duymuştur. Onun hayattaki her şeye derin bir sevgi beslemesinin bir sebebinin de bu ilişkiler olduğu söylenebilir.

Asya'nın coşkun bir ruh halinin yanında marazi bir ruh hali de vardır. Başta rubaileri olmak üzere özellikle anne temalı şiirleri onun bu marazi halinin dışı vurumudur. Kendi ifadeleriyle: "Anne dizini bilmeyen bu baş, önce sevgili dizini, sonra eş dizini anne dizine saymıştır" (2019d: 119). Şiirlerindeki anne arayışı, anneye duyulan özlem, sıklıkla geçen anne metaforu aslında bu boşluğun hiçbir zaman dolmadığını gösterir.

Şairin çocukluk ve ilk gençlik yıllarına bakıldığında annesiyle çok kısa bir süre beraber yaşadığı görülür. Asya annesinin evlenip Filistin'e gitmesinden (1908) sonra 4-12 yaşları arasında halası ve amcasıyla birlikte yaşamaya başlar. 12-16 yaşları arasında Bolu Sultanisi'nde, 16-19 yaşları arasında ise Kastamonu Sultanisi'nde yatılı olarak eğitimine devam eder. Arif Nihat Asya'nın bir insanın anne şefkatine en çok ihtiyaç duyduğu dönemde bu ilgiden mahrum kaldığı anlaşılır. "Hatırlarım: Annemi çocukluk yıllarımda hep o tandır evinde arardım. Zaman zaman oraya gider etrafa bakınırdım. Veya tandır yakılınca annem çıkıp gelecek diye gözüm kapılarda beklerdim" (Bâkiler, 2008: 121).

Şairin mazisi ıstıraplı, sıkıntılı ve meşakkatlidir. Onun bu yönü aynı zamanda şiirinin ilham kaynağıdır. Anlaşılmama kaygısı çeken şair şöyle der:

"Birgün sesimde mutsuz anam toprağın sesi,
Mâzînin ıstırâbını ben, hâle söylerim.
Yer yer, çıkar duyan şu garibin de âhını:
Her içli rûha, her kanayan gönle söylerim" (2020a: 201).

Arif Nihat Asya'nın çocuk ve anneyi anlattığı şiirleri aynı zamanda onun çocukluk romanıdır. Çocukluk dönemi sancılarını bu şiirlerde görmek mümkündür.

Arif Nihat Asya, millî-manevi şiirleriyle ön plana çıkan bir şairdir. Onun duygusal yönünü ortaya koyan araştırmalar sınırlıdır. Araştırmaların geneli onun "Bayrak Şairi" olma yönünü ortaya koyan çalışmalardır. Fakat her sanatçı gibi onun da ferdî duygularını yansıtan, iç dünyasındaki boşluğu açığa vuran şiirleri bulunmaktadır. Bu çalışmada, Asya'nın duygusal yönünü çocuk ve anne temalı şiirler özelinde ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışmanın bu yönüyle önemli olduğu ve Arif Nihat Asya konulu araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Arif Nihat Asya'nın bütün şiirleri ölümünden sonra: "Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor", "Fâtihler Ölmez

ve Takvimler”, “Ses ve Toprak”, “Kökler ve Dallar”, “Duâlar ve Âminler”, “Rubâiyyat-ı Arif I”, “Rubâiyyat-ı Arif II” adlarıyla “Ötüken Neşriyat” tarafından yayımlanan yedi şiir kitabında toplanmıştır. Araştırma kapsamında şairin bu kitaplarda yer alan bütün şiirleri çocuk ve anne temalı şiirler bağlamında incelenmiştir. Araştırma söz konusu kitapların bütününe kapsamaktadır. Nitel araştırma metoduyla gerçekleştirilen çalışmada doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. “Araştırma kapsamında incelenen konuyla ilgili olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı belgelerin analiz edilmesiyle veri sağlanmasına doküman incelemesi denilmektedir” (Karataş, 2015: 72).

Yazarın birçok şiiri her okurun farklı anlamlar çıkarabileceği tarzda olduğundan incelemelerde okur merkezli kuramlardan olan “Duygusal Etki Kuramı” ve “Alımlama Estetiği Kuramı”ndan yararlanılmıştır. Ayrıca şairin şiirleri çocukluk yaşantıları göz önünde bulundurularak yorumlandığından “Psikanalitik Edebiyat Kuramı”ndan da faydalanılmıştır. Şairin çocukluk dönemini yansıtan şiir örnekleri ilgili dizelerle yaşantısıyla ilişkilendirilerek açıklanmıştır.

Çalışmaya kolaylık sağlaması açısından araştırmaya konu olan kitaplar kısaltma şeklinde sunulmuştur. Kısaltmalar söz konusu kitap isimlerinin baş harfleri olarak belirlenmiştir.

RA II: Rubâiyyat-ı Ârif II (2014)

KD: Kökler ve Dallar (2017)

FÖT: Fâtipler Ölmez ve Takvimler (2018a)

ST: Ses ve Toprak (2018b)

DA: Duâlar ve Âminler (2019a)

BBRB: Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor (2020a)

RA I: Rubâiyyat-ı Ârif I (2020b)

Arif Nihat Asya'nın şiir külliyatından elde edilen bulgular “Anneye Özlem Şiirleri”, “Çocuk Sevgisi ve Çocukluğa Özlem”, “Şiirlerde İmgeleşen Çocuk” olmak üzere toplam üç başlık altında değerlendirilmiştir. Araştırma sonunda konu ile ilgili çok sayıda şiir tespit edilmiştir. Çalışmada tespit edilen bu şiir örneklerinden sınırlı sayıda yararlanılmıştır.

1. Anneye Özlem Şiirleri

Türk Edebiyatında anne temalı en fazla şiir yazan şairlerden biri de Arif Nihat Asya'dır (Bâkiler, 2008: 94). Yavuz Bülent Bâkiler'in bu tespiti Asya'nın ifadeleriyle de örtüşür. Nitekim o: “Yanımda yöremde hep başka anneler-babalar oldu. Arkadaşlarım hep anneli-babalı büyüdüler. Bana zaman zaman annelerinden, babalarından bahsettiler. Ama ben kimseye annemden, babamdan bahsedemedim. Kimseye doyuncaya kadar anne! diyemedim. Baba! diyemedim. Peki ne olacak? Ben de şiirlerimde annemle konuştum veya annem bana bir şiir sıcaklığı içinde seslenip durdu! Çokça ana şiiri yazmamın sebebi budur!” (Bâkiler, 2008: 95) der. Dolayısıyla “Bayrak Şairi” olarak bilinen Asya'nın çok farklı bir duygusal yönünün olduğu anlaşılır.

Asya'nın çocuğu işlediği şiirlerinde anne kavramının önemli bir yeri vardır. Annesiz büyüyen şair, içindeki anne boşluğunu sanatıyla doldurma yoluna gider. O şiirlerinde anne ve çocuk ikilisini sürekli bir arada tutar, onları birbirinden ayrı düşünmez. Şiirlerinde bazen çocuk özdeşleyimiyle anneyi işlerken bazen de anne özdeşleyimiyle çocuğu ele alır. Özdeşleyim (Einfühlung) sujenin ruh halini bir objeyle yansıtmadır (Sağlam, 2018: 960). Gezeroğlu'nun (2017: 269) ifadesiyle: “Nesnelere yüklemiş olduğumuz özellikler aslında kendimize ait özelliklerdir. Geçmişe dair yaşantılar, deneyimler

ve çağrışımlar bütünüdür.”

Arif Nihat Asya “Anne” şiirinde hislerini bir annenin bakış açısıyla aktarır. Şair, şiirin genelinde anne özdeşleymisiyle bir annenin çocuğuna gösterdiği ilgiyi ve şefkati dile getirir: “*Acı nedir, tatlı nedir? Bilmezdin/ Dilin, damağın ben oldum*” (2020a: 156). Şiirde annenin çektiği cefa karşısında bıkmadığını ifade eder: “*Usanmadım, yorulmadım, çekinmedim/ Gün oldu, kırdın/ İncinmedim*” (2020a:158). Asya, sekiz bölümden oluşan şiirde hem bir annenin çocuğu için gösterdiği fedakârlıkları dile getirir hem de annenin bu durumdan mutluluk duyduğunu belirtir: “*Artık isterlerse, adımı/ Söylemesinler bana/ ‘Onun annesi’ diyorlar/ Bu yeter, sevgilim, bu yeter bana*” (2020a: 157). Şiirde şairin annelik kavramına verdiği önem belirgin bir şekilde hissedilir. Pek çok şiirinde çocuğu tanrının bir armağanı olarak gören şairin bu şiirde anneliği de bir tanrı vergisi olarak gördüğü anlaşılır: “*Lâyık değildim/ Lâyık gördüler/ Annen oldum, yavrum/ Annen oldum*” (2020a: 158). Ayrıca şiirde bir annenin bu fedakâr ve çocuğuna karşı bu denli sevgi dolu olmasına rağmen yine de bu makama layık olmadığını düşünmesi şaire göre anneliğin erişilemez bir merteye olduğunu gösterir.

“Ağıt” şiirinde özne büyüüp dillendikçe acılarını paylaşabilmenin huzurunu yaşar: “*Acıklı şeyler söylemek için/ büyüdü çocuk, dillendi*” (2018b: 25). Şiirin ikinci kıtasında kullanılan ifadelerden öznenin Asya'nın kendisi olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim şiirdeki özeninin duygularıyla şairin çocukluk yıllarına ait anıları örtüşmektedir:

“*Ne anne memesi, ne kucak;*

Ne oyun, ne oyuncak

Ellerin oyuncağıyla oynyarak

Hayatında bir gün eğlendi” (2018b: 25).

Şiirin devamında söz konusu öznenin anlaşılmadığını dile getiren şair: “*Sonu belliydi halinden/ Anlıyan olmadı dilinden*” (2018b:25) annesiz bir çocuğun çaresizliğini vurgular: “*Derdinin koynuna uzamp yattı/ Gözlerini yumdu, dinlendi*” (2018b:25).

Şair, öksüzlüğün acısını maddi ve manevi olarak derinden yaşamış ve bu hissiyatı şiirlerine yansıtmıştır. Asya öksüzlük ıstırabını hatıralarında “dipsiz bir uçurum” metaforuyla anlatır: “*Bu, bir çocuğun dipsiz bir uçuruma düşmesi demektir. Ben, ömrüm boyunca ‘baba!’ diyemedim. Dört yaşımdan itibaren de dilimde ‘anne!’ kelimesi yoktu*” (Bâkiler, 2008: 94). Şair bu duygularını şiirine de yansıtır. “Anne” adlı şiirinde öksüz yıllarına rağmen annesine beslediği derin sevgi görülür:

“*İki öksüz gibiydik, anneciğim;*

Belki südsüz de kaldım.. Öyleyken,

Yeniden gelmek olsa dünyaya,

Yine ben, doğmak isterim senden” (2019a: 140).

Asya, annesini de öksüz görmekte ve onun yaşadığı zorlukların hüznünü de hissetmektedir. Şair, annesinin İstanbul’dan ayrılırken kendisini de götürmek istediğini fakat dedesinin buna müsaade etmediğini söyler. Annesi, Arif Nihat Asya'nın ifadelerine göre yeni doğan bebeğini üzüntüsünden emzirememiş bebek de hayatını kaybetmiştir. Asya annesinin yaşamış olduğu bu ıstırabı: “*Düşünebiliyor musun o annenin çilesini. Ben anneme nasıl kızabilirim ki?*” (Bâkiler, 2008: 121) sözleriyle dile getirir. Olgun bir şahsiyeti olan Asya, hiçbir zaman annesini sorgulayıcı bir tavır içerisine girmez. “*Kıydın bana gönülcüğün istemeden*” (2020b: 16) mısraı annesiyle ilgili düşüncelerinin ifadesidir. Şair annesinin kendisini zorunluluktan dolayı bıraktığının farkındadır. Onun hüznünü anlar ve ona kırgın kalmaz.

Asya, annesinin ölümünden sonra yazdığı “Fatma’lar” şiirinde onun öksüzlüğüne vurgu yapar: “Beyrut mezarlıklarında yatar Fatma’lar / Yakından, uzaktan ‘Fatma!’ diye seslensen/ Kaç Fatma birden/ Doğrulup kalkar/ Aralarında/ Büyük ‘Makber’ şâirinin Fatma’sı da var/ Ey Ârif Nihad/ Senin öksüz Fatma’nı kim arar, kim sorar” (2017: 251).

Arif Nihat Bey, annesi Fatma Hanım’ın ölümünden yaşadığı hüznü Abdülhak Hamit Tarhan’ın ‘Makber’ şiiriyle ilişkilendirerek anlatır. Bu yönüyle şair şiirinde metinler arasılıktan yararlanır. Makber’de de Tarhan travmatik bir ruh hali içindedir. “Fatma Hanım’ın ölümüyle birlikte bireysel bir bunalım yaşayan şair/ söyleyici, ölüm gibi daha önceden tevekkül ile yaklaşılan bir kavramı sorgulamaya yönelmiştir” (Apaydın, 2013: 188). Benzer bir ruh halini deneyimleyen Asya da sorgulayıcı bir üslup takınarak Makber’e atıf yapar.

Onun şiirlerinde, anne hep iyi ve güzeldir. Fedakarlık ve şefkat sembolüdür. Şair “Doğum” adlı şiirinde bir annenin çocuk sevgisini, çocuğuna olan düşkünlüğünü ve ilgisini dile getirir: “Dedim çevremdekilere: ‘Ana karnına alıştı/ Üşümesin, güzel sarın’” (2018b: 77). Yine aynı şiirde şair bu duyguyu daha da ileri taşır. Çocuk bekleyen bir kadının sevincini onun ağzından aktarır: “Sen de dillenip, dallara de ki: ‘Gelen var... sabâha/ Kuşları erken uyarın’/ Evimizin duvarları, döşemeleri, tavanı/ Ninni dinleyecek yarın” (2018b: 77).

Arif Nihat Asya, hayatının bir döneminde çeşitli bunalımlar yaşamış ve bu bunalımlar şiirine yansımıştır. Bu dönemlerde de şiirinde anneye yer verdiği görülmektedir. İlk eşinden ayrılmasının ardından yazdığı ve ilk şiir kitabında (Heykeltıraş) yer verdiği “Anneme” şiirini bu ruh haliyle kaleme almıştır. Süleyman Doğanay (2019: 187) şairin şiirde annesine seslendiğini, o dönemde yaşayıp yaşamadığını dahi bilmediği annesine kavuşmanın umuduyla hayata devam ettiğini belirtir: “Olmasaydı uzakta beni düşünen bir kız/ Ve siz olmasaydınız/ Varlığımı toprağa sererdim anneciğim” (2018b: 228). Şairin nevroz halindeyken yer yer hayalinde annesine sığındığı ve onda teselli bulduğu görülür.

Anne şairinin, bir kısım şiirlerinde kendini çocukla özdeşleştirmekte onun ağzından duygu dünyasını aktardığı görülmektedir. Çocuğu işlediği şiirlerinin büyük bir kısmında yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi kendi çocukluğunun izlerini, isteklerini, hüznünü görmek mümkündür. “Masallarla” adlı şiirinde anne sevgisini ve anneye duyulan özlemi şair, bir çocuğun diliyle ifade eder:

“Benim de bir annem olsa annemin
Beşiğini seve seve sallardım
Gülse güller açılırdı içimde
Ve ağlasa inci inci ağlardım” (2020a: 68).

Fetih Marşı Şairi, bu şiiri masal motifleriyle kurgulamıştır. Masal üslubunda yazılan şiir çocuk şiiri olma özelliğine sahiptir. Çocukların ruh dünyasına hitap edecek niteliktedir. Arif Nihat’ın şiirinde bu motifleri kullanması onun çocuğun duygu dünyasını ifade etmeye çalıştığı şiirine güç katan bir kullanım olarak karşımıza çıkar:

“Işılda ey mavi saray ışılda:
Pırıl pırıl şehnişinler, kapılar...
Senin kırk gün, kırk gecelik düğünün,
Benim kırk gün, kırk gecelik yasım var” (2020a: 68).

Özne, annesine duyduğu özlemi kırk gün kırk gece gibi masal motiflerini kullanarak anlatır. Arif Nihat aynı zamanda kullandığı dili de çocuk diline yaklaştırmayı başarmış bir yazardır. Şair şiirlerinde yer

yer kelimelerde oynama yapar. Kullandığı dil bilgisel yapılar küçük bir çocuğun gündelik ifadelerini anımsatmakta ve bir çocuğun ağzından çıktıkları hissini vermektedir. Şairin çocuğa söylediği 'türküce' ve 'masalca' ifadeleri onun, dili çocuğun kullandığı dile yaklaştırma çabasından kaynaklanır:

“Oğlun oldum ey anneler annesi...

Türküce de masalca da bilirim,

Şehnişinden sarkıtırsan saçını

Saçlarına tırmanarak gelirim” (2020a: 69).

Yazarın burada masalı ve türküyü çocukların dili olarak görmesi ve ifade etmesi de ayrı bir önem arz eder. Kelimelerle bu şekilde oynaması onun kendisini herhangi bir kalıba sokmadan şiirine yön verdiğini gösterirken aynı kelimelerden bir çocuksuluğu ve çocukça bir söylemi de tatmak mümkün olur. Bu çabayla oluşturduğu kelimeleri şiirine yerleştirmesi ise onun işlediği konuyu özümseyerek aktardığının ve çocuğu iyi gözlemlediğinin bir göstergesidir. Nitekim nesirlerinden oluşan bir kitabında (Kanatlarını Arayanlar): *“‘Mama, cici, attâ’ deyişimiz görülecek şey, biz sana dilimizi öğretmeye çalışırken sen bize dilini öğrettin çocuk”* (2019b: 43) der.

2. Çocuk Sevgisi ve Çocukluğa Özlem

Bayrak Şairi, çocuğa derin bir sevgi besleyen ve sürekli çocuklarla beraber olmayı arzu eden bir kişiliğe sahiptir. Servet Hanım'a yazdığı mektuplarda da bu özlem ve isteğini sık sık dile getirir: *“Fırat'ım yaramazlıklarıyla, Murat'ım gülücükleriyle gelsin. (...) Boş bir kucaktan ibaret kaldım. Koşuşlar, uçuşlar, civıltılar, gülüşler neredesiniz”* (2019c: 173). Şair çocuğu her haliyle istemekte ona doyamamaktadır.

Asya, “Aramak ve Söyleyememek” adlı eserinde yer alan “Oyun” adlı yazısında çocuklara bakışını açık bir şekilde ifade eder: *“Mahallenin sessiz, gündelik hayatın renksiz filmini seslendiriyor, renklendiriyorlar ve ben seyrediyorum”* (Asya, 2016: 96). Çocuğu adeta hayatın olmazsa olmazı bir konuma yerleştirir. “Çocuk” adlı şiirinde şair, çocuğun doğumunda yaşanan kalabalığı bayram kalabalığına benzetir. Çocuğun doğumuyla bir bayram sevinci yaşar:

“Bayram olmuştu şurda doğduğu ay;

Geldiniz, hep, akın akın, çocuğa!

Umarım: sevdendir yakınlığınız

Sizi bir can kadar yakın çocuğa” (2019a: 100).

“Bayrak şairi Arif Nihat Asya, 1959-1961 yılları arasında Lefkoşa Türk Lisesi'ne edebiyat hocası olarak tayin edilir” (Arslanbaş, 2019: 56). Kıbrıs'a eşi Servet Hanım ile giden Asya, çocuklarından ayrı kaldığı bu dönemde “Susuzluk” rubaisini kaleme alır. Şiirde duygularını imgesel bir dille anlatır:

“Onlar ki için için hararettirler

Bir gizli lisan, gizli işaretirler...

Kollarda, kucaklarda - ömürler dolusu -

Bir tatlı susuzluktan ibarettirler” (2020b: 117).

Şair için çocukla zaman geçirmek, onunla özdeşleşmek, onu hissetmek, aynı zamanda bu hissi onla yaşamak önemlidir. Bu ortak yaşantılar şairde büyük bir sevinç kaynağına dönüşür. Çocuk temalı şiirlerinin çoğunda kendisini çocukların mutlu dünyasına dâhil eder. Onları kasvetli ruh haliyle boğmaz, üzmez. Şair; “Nefes” adlı şiirinde çocuğu mutlu etmenin, onla çocukça duygular yaşamının

hazzını duyar:

“Yemeği soğutmak, ateşi canlandırmak,

Alevi söndürmek...

Ama en tatlısı, bir küçüğün

Kâğıttan fırlıdağını döndürmek” (2018b: 196).

Bayrak Şairi'nin çocuksu söylemleri, çocuksu duygular yaşaması şiirinin tematik ve üslup yönünü genişletmiştir. Türk edebiyatında çok az şair, çocuk temalı şiirlerini bu derece açık ve çocuksu ifadelerle kaleme almıştır.

Arif Nihat Asya'nın çocukluk dönemi kırgın bedbin ve ıstıraplı geçer. Kendi çocukluğunda karşılaştığı hüsrancıları, yaşadığı sıkıntıları, kırıklıkları unutmadığı için aynı olumsuzlukları başka çocukların da yaşamasına gönlü razı olmaz (Yıldız, 1991: 37). Bunun bir örneği de kızı Fırat'ın boşanmasından sonra söylediği sözlerde görülür: *“Ben büyüdüm babasız yetim/ Benim bir torunum var babalı yetim”* (Bâkiler, 2008: 59). Şair bu ayrılıktan duyduğu üzüntüyü dile getirir. Burada şairin asıl üzüldüğü şey torununun yetim kalmasıdır. Çünkü aynı ruh halini kendisi de yaşamıştır. Şair; babasız çocuklarla özdeşleşim ilişkisi kurar, onların ıstırapından etkilenir. “Yetim” kelimesi şairin düşünce evreninde anlam genişlemesine uğrar. Şairin bakış açısına göre anne-babası boşanan çocuk yetim kalmış gibidir. Bu üslubun şairin diğer şiirlerinde de ortaya çıktığı görülür:

“Rüzgârla gidip gelen salıncakları var,

Âvâre gezen bulutta kundakları var...

Artık ne yeşil, ne bir çiçek... Yerlerde

Öksüz çocuğun öksüz oyuncakları var” (2020b: 41).

Şairin çocuk temalı şiirlerinin bir kısmında hüznün ve bedbin ruh halinin hâkim olması yetimlik psikolojisinden kaynaklanır. Bu şiiri de bu durumun örneklerinden biridir. Bir diğer benzer örnek ise şairin “Ağlayanlar “ adlı rubaisinde görülür. Fatih Sultan Mehmet'in vefatı ile ilgili yazdığı rubailer arasında yer alan bu şiirde şair, bayrağın yetim kaldığını ima eder: *“Bak, işte: Yetim edâsı var bayrakta/ Dönmez bize Fâtih, dönecek sansak da”* (2018a: 77).

Çocuk şiirlerinin en önemli özelliği dilin sade, çocuksu ve anlaşılır olmasıdır. Ayrıca bu şiirlerde kullanılan kelimeler belirli bir melodik yapı oluşturmaktadır. *“Sözcüklerin yan yana gelişyle oluşturdukları melodik düzen, aliterasyon, asonans, tekrar, nida gibi ahenge dayalı sanatlarla; ölçü (vezin) dediğimiz ritim unsuruyla; uyak, iç uyak ve redif gibi ses benzerlikleriyle sağlanır”* (Yücetoker ve Bahar, 2015: 2). Asya'nın “Çocuk” başlıklı şiiri bu tür şiirlerin en güzel örneklerinden biridir:

“Böyle çıtır çıtır

Çıtırdamazdı ocaklar

Sen olmasan.

Mırıl mırıl

Ninni bilmezdi dudaklar

Sen olmasan.

Neye yarardı oyuncaklar

Sen olmasan.

Ve soğurdu, yavrum, kucaklar

Sen olmasan” (2017: 9).

Şaire göre çocuk hayata anlam katmaktadır. Romantik şairler bu anlam derinliğini şiirsel bir dille aktararak estetik yargıda bulunmuş olurlar. Asya'nın “Çocuk” şiiri onun estetik yargıya dönüşen şiirleri arasında yer alır. Şair hayatın anlamını ritimli sözcüklerle mısralara döker.

Arif Nihat'ın çocukluğu ele aldığı şiirlerinde çocuk duyarlılığını bir an bırakmadığı çocuğun tipik davranışlarını şiirine kendine has üslubuyla yerleştirdiği görülür. Bu tavrında onun dil anlayışının etkisi vardır. Zira o, önemli olanın anlatım güzelliği ve dili sanata yakışır bir şekilde kullanmak olduğunu düşünür, ona göre eserlerini oluşturur. Mehmet Kaplan, Arif Nihat'ın şiirine yönelik: “*Onun bir şair olarak en büyük meziyeti ele aldığı konulardan ziyade dili sanatkârane bir şekilde kullanmasındadır*” (Kaplan, 2019: 439) tespitinde bulunmuştur. Nitekim Arif Nihat'ın “*Arular ballarını nasıl çok ölçülü çok mükemmel petekleri içerisine süzüyorlarsa, bir şair de milletinin kültür değerlerini, çok üstün bir sanat ruhu içerisinde ele alıp ortaya koymalıdır*” (Bâkiler, 2008: 170) şeklindeki sözleri onun sanata ve üsluba gösterdiği hassasiyeti ortaya koyar. Bu hassasiyeti her şiirinde farklı şekillerde görmek mümkündür. “*Üslubunu, işlediği konunun havasına uygun olarak seçer*” (Bilir, 2011: 100). Çocuk şiirlerinde duygusal, sevecen, çocuksudur. Şairin bu şiirlerinde çocuk objeleri sıkça yer almakta, çocukça bir üslup, çocuk ruhu ve söylemleri hissedilmektedir. “Saksafon” şiirinde şairin anlatımı bu çocuksu havaya uygundur:

“Bakarak, sâhibinin ağzından

Düşmeyen saksafona

Bir çocuk, der ki: ‘Niçin,

En büyük emziği vermişler ona’” (2019a: 166).

Şairin “Yalı” adlı şiirinde de benzer bir çocuksu söylem içerisinde olduğu görülür. Şiirde kendini çocukla özdeşleştiren şair, annesiyle konuşmakta ve denizden yakınmaktadır:

“-Ben, evdeydim... Çağırdı ablam, dışarı...

Biz, usluyduk... Fakat köpükler, haşarı...

Bak, anneciğim: üstümü ıslattı deniz!

-Öyleyse, gidip, azarlayım dalgaları!” (2014: 39).

Çocukların günlük yaşamdaki pek çok anını iyi gözlemlemiş ve şiirlerinde bu anlara yer vermiş olan şairin “Çocuklar” adlı şiirinde çocukların bu davranışlarına birer mana yüklediği de görülür. Şiirde geçen “*Uyandırmayın: uykuda/ Şehâdet getirmekte parmakları*” (2020a: 142) mısralarında şair dinî bir muhayyileyi yakalamış, hüsn-ü tâlil sanatının güzel bir örneğini sunmuştur.

Çocuğu çok önemseyen Asya, onların acılarına kayıtsız kalamaz. Şiirlerinde bu duruma da değinen şair ‘Cinayet’ şiirinde isyanın eşliğinden seslenir. Derin bir buhran yaşayan şairin iç dünyasında çocuk sevgisi trajediye dönüşür. Çocukların ölümünden duyduğu elemi dile getirir ve adeta Tanrı'ya sitem eder:

“Ey gök, ne masaldır, ne rivâyettir bu:

Üç yavru, giden., böyle cinayettir bu!

Ben haykırıyorum da sen nasıl duymazsın,

Tanrı'm, göğü saracak şikâyetir bu” (2020b: 158).

Arif Nihat Asya, bu şiirde “id”in baskın gücüyle konuşur. Üç yavrunun ölmesinden dolayı sorgulayıcı bir üslup kullanır. Şairin nevroz halinden kaynaklanan bu söylem yaratıcıya bir isyan değil çocuğa olan sevgisinin göstergesi olarak algılanmalıdır. Çünkü o, Allah ve peygamber sevgisini “dua, naat” gibi birçok şiirinde açıkça ortaya koyar. “Gerçekten, şair, Hz. Muhammed’e derin bir sevgiyle bağlıdır ve bu sevgisini çeşitli vesileler bularak ifade etmekten zevk duymuştur” (Yıldız, 2020: 438).

Şair, “Ninni” adlı şiirinde çocukların ölümü karşısında yaşadığı üzüntüyü ninni türünü anımsatan bir üslupla kaleme alır. Çocuğun ölümünü kabullenmek istemeyen Asya, gerçeklerin de farkındadır. Şair, zihnindeki hayaller ile hayatın gerçekleri arasındaki çatışmayı yaşar:

“Emeğiydiler yılların...

Ninni emeklere ninni!

Yürek yürektiler şurda...

Ninni yüreklerle, ninni!

Onlarken yaz, kış demeden

Uçan, konan; gelen, giden

Kundakladılar yeniden...

Ninni bebeklere, ninni!

Şu, açacak bir çiçekt;

Açmadan dilek dilekti;

Açsa neler görecekti...

Ninni dileklere, ninni!

Gördü yer, gördü ayla gün

Onda sevinç, bunda hüzn;

Hepsi, gerçekt, daha dün...

Ninni gerçeklere, ninni!

Ninni nîsana, bahâra:

Ninni dağılan saçlara;

Ninni dağıtan rüzgâra...

Ninni eteklere ninni” (2019a: 190).

Anne Şairi, “sağlığı el verdiği sürece, her davet edildiği yere gitmeyi –âdeta- vazife bilmiş; gittiği yerlerden yepyeni ve zengin şiir ilhamlarıyla dönmüştür” (Yıldız, 2020: 35). Bu yerler arasında sünnet düğünleri, nikâh törenleri, yaş günleri de vardır. Asya, insan yaşamının önemli evreleri olan bu geçiş dönemlerini şiirinde işler. Pek çok kişinin doğumunu ele aldığı şiirlerinin çoğunda çocuğu evi renklendiren varlık, mutluluk ve neşe kaynağı olarak görür: “Ayşe Serâb Ağırer’in Doğumu” adlı

şiiirinde bu hissedilir:

*“Cıvıltınla dolsun yuvan;
Sen ey Ayşe, Cansın bize!
Bugün Ebcedim, dil olup,
Diyor: ‘Armağansın bize’”* (2018a: 167).

Bayrak Şairi, “Cemile Nakış Karamağralı'nın Doğumu” adlı şiirinde yaşadığı coşkunun ruh halini tabiata ait objelerle anlatır. Şiirlerinde sık sık inanç değerlerini önceleyen şair çocuğu yaratıcının nakışlı bir sanatı olarak görür. Onun çocuk ve anne temalı şiirlerinde okuyucuyu düşündüren, sorgulatan üslubu dikkat çekicidir. Özne şiirde geçen “*Hangi nakkaşın elinden çıkmış?*” mısraıyla sanatı sanatkâr ilişkisiyle anlamlandırmaya çalışır:

*“Ey yürek lâlesi, yurdunla yuvan,
Seyreder çehreni, hayran hayran...
Der: ‘Gülen mutlu bebek, kutlu nakış,
Hangi nakkaşın elinden çıkmış?’
Ve yuvandan –bugün- annenle baban,
Kapanır secdeye, şükran şükran”* (2018a: 160).

Özne, dostlarının dünyaya gelen çocukları için ayrı bir mutluluk duyar. Yaşadığı sevinci “Burçak Öngör’ün Doğumu” adlı kısa şiirinde yine tabiata ait unsurlarla aktarır:

*“Çiçek açmış saksı;
Çiçek açmıştı gönül...
Ki dedik biz: ‘Buket’e
Biol’un Burçağı, gül’”* (2018a: 165).

Arif Nihat Asya, şiirlerinde çocuklara ve gençlere tarihi önemli şahsiyetleri rol model karakterler olarak gösterir. Fatih Sultan Mehmet’in rol model gösterildiği “Fetih Marşı” adlı şiir, bu şiirler arasında en çok tanınandır. Asya, bu şiiriyle milletlerin bekası için çocukların ve gençlerin ne kadar önemsenmesi gerektiğini belirtir. “Fetih Marşı” şairi bu şiirdeki didaktik söylemleriyle çocukları ve gençleri azimli ve gayretli olmaya teşvik eder:

*“Sen de geçebilirsin yardan, anadan, serden..
Senin de destanını okuyalım ezberden...
Haberin yok gibidir taşıdığın değerden...
Elde sensin, dilde sen; gönüldesin baştasın...
Fatih’in İstanbul’u fethettiği yaştasın”* (2020a: 183).

“Fetih Marşı” şiiri çocuklar ve gençler için içerdiği önemli mesajların yanında ritmik ve estetik söylemiyle de Türk edebiyatının seçkin eserleri arasında yer alır. Asya’nın şiiri çocukların kolaylıkla okuyabileceği ve ezberleyebileceği üslupla kaleme alması dikkat çekicidir.

3. Şiirlerde İmgeleşen Çocuk

Arif Nihat Asya, anlatılarında şiirsel, estetik bir dil kullanır. Onun şiirlerinde çocuk kavramları birer retoriğe dönüşür. Şair, kelimelerin çağrışım değerinden mümkün olduğu ölçüde yararlanma yoluna gider. Şiirlerinde “kundak”, “ninni”, “kucak” vb. çocuk dünyasında anlam bulan birçok kelimeye yer verir. Bu sayede duygu durumlarını bir çocuk hassasiyeti ve masumiyetiyle yansıtır. “Ağaç” adlı şiirinde şair çocuğun saf, sevgi dolu halini yalın bir üslupla anlatır:

“Çocuk çok sevdi ağacı...

Verirdi ona, her kış

Çiçekleri olaydı!

Ağaç, çok sevdi çocuğu...

Öperdi altın saçlarından

Dudakları olaydı” (2017: 30).

Asya, politika, din, tasavvuf ve felsefe gibi nesir türünde kaleme alabileceği konuları genellikle nazım türüyle kaleme alır. Şiir dili ona göre saf ve samimi duyguların terennümünde daha etkilidir. Onun çocuk temalı şiirlerinde bu yaklaşımı daha belirgindir. Şair farklı konulardaki şiirlerinde çocuk leitmotivini sık sık kullanır.

Şair günlük hayatın sıradan durumlarını anlatırken yer yer çocuk imgelerinden yararlanır. “Araba” adlı şiirinde şair bir araba ile çocuk arasında benzerlik ilgisi kurar. Arabanın fiziksel olarak ortaya çıkan sorunlarını bir çocuğun tipik davranışlarıyla ilişkilendirir:

“Çok kere motor hıçkırır, ağlar gibidir;

Rüzgârdan nem kapar kayış. Zar gibidir...

Bilmem neresinde saklanan bir de depo

Var: altını ıslatan çocuklar gibidir” (2014: 180).

Asya'nın sevdiğine hitaben yazdığı şiirlerde de çocuk izlerini görmek mümkündür. Şairin “Fırat” adlı şiirinde sevdiği kadını bir çocuk gibi gördüğü anlaşılır:

“Ey beyaz çocuk, sarışın çocuk

Dilinde her şey güzelleşen

Cana yakın çocuk

Kızım, kardeşim” (2020a: 56).

Bu mısralarda güzelliğin ölçüsü sevgilinin dilinde vuku bulmasına bağlanmıştır. Sevdiğini iç ve dış yönleriyle tasvir eden şair renkli bir üslup kullanır. Şair sevdiği ve özlem duyduğu özneyi bir çocuk saflığıyla betimlemiştir.

Asya “Sen” adlı şiirinin ilk dördlüğünde sevdiği kadını yine çocuğu anımsatan ikilemelerle tasvir eder. Şiirin devamında şair kendini bir bardakla özdeşleştirir. Bardağın kırılabilirliği, hassaslığı ile çocuğun hassaslığını ilişkilendiren şair kendisinin de narin olduğunu vurgular:

“Ak ak, pembe pembe, al al;

Gül gül, yumuk yumuk, tel tel

Sana adadığım el

Sürmesin senden başkası!

Çocuk da, ufak da olsam;

Kadeh de, bardak da olsam

Ve kırılacak da olsam

Kırmasın senden başkası” (2020a: 106).

Arif Nihat Asya, “Sen” başlıklı farklı bir şiirinde seslendiği özneyi tabiat unsurlarıyla yüceltir. Şiirde öznenin güzelliği, saflığı ve estetiği çocuk metaforuna dönüşür. Şair eşinin masumiyetini çocuk yüzü ile ilişkilendirir: “*Ne güzel şey çocuk yüzün, çil çil/ Bu köpükler, bu dalgalar, bu güneş/ Hepsi birden diyor: 'Geliş, serpil'*” (2020a: 122).

Yine sevdiği kadına yazdığı “İnanmak” adlı şiirde şairin kendini adeta bir çocukla bütünleştirdiği görülür. Şiirde çocuk; şairin özdeşleşim kurduğu, bu yolla çocukluk yıllarının kendisinde bıraktığı etkileri aktardığı bir obje olur. Sevdiğine olan ilgisini adeta bir çocuğun annesine olan sevgi ve bağlılığı şeklinde işler. Şiirde öznenin seslendiği kişi ileride eşi olan sevgilisidir. Eşinin yanında olma arzusunu ondan bir çocuğun ninni dinlemek arzusuyla ilişkilendirir. Yetimliğinin bir sonucu olarak içinde bulunduğu psikolojik durumu bir çocuğun bakış açısıyla yansıtır:

“Dışarıda herkes gibi seslenmek sana,

Ve koynunda söylemek asıl adımı...

İnanmak, inanmak, inanmak...

Ninnilerinle uyuyup türkülerinle uyanmak” (2020a: 57).

Arif Nihat'ın annesiz bir çocuğun bakışıyla anne-çocuk ilişkisini bu derece kuvvetli bir şekilde ifade edebilmesi onun annesiz büyümesi ve o duyguyu bizzat yaşamış olmasının verdiği bir yoğunluk sayesinde. Bu şiirinde de diğer çocukların annelerine seslenmesine şahit olan bir çocuğun aynı şekilde kendisinin de annesine seslenme isteğini, anne özlemini ve arayışını görmek mümkündür.

Şair, anne ve çocuğu çağrıştıran kelimeleri pek çok şiirinde kullanır: “*Ey sevgili yurdumun sıcak toprağı, on/ Beş yıl, kucağından beni mahrum ettin*” (2020b: 255). Şairin yurdundan ayrı kaldığı dönemde yaşadığı vatan hasretini yine anne metaforuyla anlattığı görülür.

Arif Nihat Asya, diğer pek çok tema gibi ölüm temasına da şiirlerinde yer verir. Bu temayı ele aldığı şiirlerinin birçoğunda yine çocuğu hatırlatan kavramları kullanması dikkat çekicidir. “*Kundak ne? Unutmuşken, azîzim, çoktan/ Bir kuytuda taş duvarla kundaklandık*” (2014: 108). “*onun şiirlerinin temel imajlarından biri 'kundak'tır. Genelde kefeni kundak, kefenlenmeyi kundaklanmak olarak yorumlayan şair, burada mezarı kundak, defnedilmeyi ise kundaklanmak olarak yorumlamıştır*” (RTL: 1).

Benzer bir durumu şairin mezar taşında yer alan “1320-19...” başlıklı şiirinde de görmek mümkündür. Şiirde şairin ona okunacak Yasin'i, duaları, ayetleri birer ninni gibi gördüğü anlaşılır:

“Dokunmayın, üzerine

Gölge ettim kanadımı...

Ninni söyleyin adıma,

Uyandırmayın adımları” (2020a: 50).

Şairin Kuran'daki surelerin ismi yerine 'ninni' ifadesini kullanması yine çocuğu hatırlatır. “Hisarlar” adlı şiirinde de bu görülür: *“Geldim size tatlı ninnilerle/ Ey Fâtiha bekleyen mezarlar”* (2020a: 182). Onun şiirlerinde çocuk masumiyeti ve mistisizm birleşir. Çocuklarla ilgili objeleri yer yer birer teşbih unsuru olarak kullanır. Bu yolla çocukluğunun şekillendirdiği ruh dünyasını dışa vurur.

Sonuç

Arif Nihat Asya, Türk edebiyatında “Bayrak Şairi” sıfatıyla tanınır. Hâlbuki onun aşk, tabiat, tasavvuf, anne ve çocuk temalı çok sayıda şiiri bulunmaktadır. Arif Nihat Asya gibi çok zengin bir edebî kişiliğe sahip olan şair ve yazarların sahip oldukları sıfatın sınırlılığında tanınmaları önemli bir eksiklik. Bu sorunun temel sebeplerinden biri, şair ve yazarların kaleme aldıkları eserlerin yeterli düzeyde incelenmemelerinden kaynaklanmaktadır.

Bu çalışmada şairin şiir külliyyatında yer alan anne ve çocuk temalı onlarca şiiri incelenmiştir. Araştırmadan çıkan sonuca göre Arif Nihat Asya, küçük yaşta öksüz kalmasından dolayı yaşadığı travmayı ve anne özlemini şiirlerine yansıtmıştır. Onun çocuk ve anne temalı şiirlerinde yaşadığı sevgi boşluğunu görmek mümkündür.

Bayrak Şairi'nin şiir külliyyatının farklı yönleriyle analiz edilmesi onu farklı açılardan tanıma fırsatı sunacaktır. Yapılan bu çalışma sonucunda Asya'nın “Bayrak Şairi” kimliğinin yanında “Anne ve Çocuk Şairi” kimliğinin de olduğu ortaya çıkarılmıştır. Bunun yanında onun araştırılması gereken tasavvufi ve felsefi yönünün de olduğunu belirtmek gerekir.

Asya, çocuklar için yazdığı şiirlerinde çocuk duyarlılığına dikkat eder. Onlar gibi düşünür ve onlar gibi konuşur. Şiirlerinde anneyi ve çocuğu sürekli et ve tırnak gibi bir arada tutar. Onun şiirlerinde anne fedakârlıktır ve şefkattir. Çocuk ise mutluluk, saflık ve temizliktir. Şair yetişkin bakış açısıyla çocuğun dünyasına el atmış, onun sevinçlerini, heyecanlarını, hüznlerini işlemiştir.

Arapça ve Farsça kelimeleri tasavvufi ve felsefi şiirlerinde sıklıkla kullanan şair, çocuk ve anne temalı şiirlerinde Türkçeden yanadır. Bu tür şiirlerinde sade, ritmik ve çocuksu bir dil kullanmaya dikkat eder. Yapılan araştırma sonucunda “Anne, Vaktiyle, Çocuk, Ağaç, Kanadlar, Uyumak, Masallarla, Çocuklar” başlıklı şiirlerinin çocuk duyarlılığıyla kaleme alındığı ve çocuk şiiri olarak değerlendirilebileceği tespit edilmiştir. Bu şiirlerin dışında incelenen anne ve çocuk temalı şiirlerinin geneli yetişkin bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Estetik değeri olan bu şiirlerin tamamı edebiyat kuramlarına göre analiz edilebilecek niteliktedirler. Asya çocuk duyarlılığıyla kaleme aldığı şiirlerinde çocuğun dünyasında anlam bulan “ninni”, “kucak”, “beşik”, “kundak” gibi kavramları birer benzetme unsuru olarak kullanır. Şair çocuğun dünyasında anlam bulan bu ve buna benzer kavramları imgeleştirerek şiirine katar. Bu imgeler onun ruh dünyasının estetik yargıya dönüşümüdür.

Şairlerin hassas bir ruha sahip oldukları bilinen bir gerçektir. Özellikle şahsi duygularını terennüm ettikleri şiirlerinde onların hassas ruh hallerini bir ölçüde anlamak mümkündür. Arif Nihat Asya'nın da şiir külliyyatı incelendiğinde özellikle anne ve çocuk temalı şiirlerinden yola çıkarak çok hassas bir ruha ve duygusal derinliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Çalışmadan çıkan genel sonucuna göre: Arif Nihat Asya, Türk edebiyatında sosyal temalı şiirlerinin yanında bireysel temalı şiirleriyle de tanınmalıdır.

Kaynakça

- Apaydın, Dinçer (2013). “Şiirin Değişen Zihniyetinde Bir Kilometre Taşı: Makber”, *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(4), 179-188.
- Arslanbaş, Selman (2019). “Kıbrıs'ta ‘Türkçe-Edebiyat Öğretimi’nde Türkiye Aydınlarının Rolü (1873-1960)”, *Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*, 2(4), 53-60.
- Asya, Arif Nihat (2014). *Rübâbiyat-ı Ârif-2-*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- Asya, Arif Nihat (2016). *Aramak ve Söyleyememek*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- Asya, Arif Nihat (2017). *Kökler ve Dallar*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- Asya, Arif Nihat (2018a). *Fatihler Ölmez ve Takvimler*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- Asya, Arif Nihat (2018b). *Ses ve Toprak*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- Asya, Arif Nihat (2019a). *Duâlar ve Âminler*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- Asya, Arif Nihat (2019b). *Kanatlarını Arayanlar*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- Asya, Arif Nihat (2019c). *Sevgi Mektupları*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- Asya, Arif Nihat (2019d). *Top Sesleri*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- Asya, Arif Nihat (2020a). *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- Asya, Arif Nihat (2020b). *Rübâbiyat-ı Ârif-1-*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- Bâkiler, Yavuz Bülent (2008). *Ârif Nihat Asya İhtişamı*, Size Dergisi Yayınları, İstanbul.
- Bilir, Orhan (2011). *Hayatından Sayfalarla Arif Nihat Asya*, Gonca Yayınları, İstanbul.
- Doğanay, Süleyman (2019). “Arif Nihat Asya'nın Kişiliği ve Kader Algısı: Psikolojik Bir Yaklaşım”, *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi*, 180-200.
- Freud, Sigmund (2018). *Psikanaliz Üzerine Beş Konferans ve Psikanalize Toplu Bakış*, (Çev. Kâmuran Şipal), Say Yayınları İstanbul.
- Gezeroğlu, Senem (2017). “Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Her Şey Yerli Yerinde" Adlı Şiirini Özdeşleyimci Kurama Göre Okuma Denemesi”, *Söylem Filoloji Dergisi*, 2(2), 267-274.
- Kaplan, Mehmet (2019). *Şiir Tahlilleri 2 Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Karataş, Zeki (2015). “Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri”, *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kılıç, Ahmet Fikret; Sezgin, Merve Nur (2017). “Arif Nihat Asya'nın Şiirlerinde Değerler Etrafında Tematik Bir Çalışma”, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 69-90.
- Sağlam, Mehmet Halil (2018). “Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirlerinde Einfühlung (Özdeşleyim) İlişkisi Kurduğu Tabiat Unsurları”, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(2), 956-989.
- Yıldız, Saadetin (1991). *Arif Nihat Asya Nesirler*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Yıldız, Saadetin (2020). *Arif Nihat Asya'nın Şiir Dünyası*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- Yücetoker, İzzet; Bahar, Meral (2015). “Cumhuriyet Döneminde Şiir ve Müzik: Aşıklık Geleneği”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-16.

RTL 1: <https://www.edebiyatdunyamiz.com>, Erişim tarihi: 20.05.2021